

ТЕРНОПЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ТА НАУКИ ТЕРНОПЛЬСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КРЕМЕНЕЦЬКА ОБЛАСНА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА
АКАДЕМІЯ ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Кафедра теорії і методики трудового навчання та технологій
Науково-дослідна лабораторія «Актуальні проблеми технологічної та професійної
освіти»

ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

Кафедра теорії і методики технологічної освіти

Кафедра основ виробництва та дизайну

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО

Кафедра технологічної та професійної освіти

Актуальні проблеми технологічної та професійної освіти

збірник матеріалів

Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції

30 травня 2023 р.

Кременець – 2023

УДК 378:377.091.12.11.3-051:62/64

Актуальні проблеми технологічної та професійної освіти : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції / за ред. М. С. Курача, І. В.Цісарук. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2023. 185 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка (протокол № 10 від 16 червня 2023 р.)

Редакційна колегія:

КУРАЧ Микола Станіславович – доктор педагогічних наук, професор, проректор із стратегічного планування та наукової роботи Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;

ЦІСАРУК Ірина Василівна – кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;

ЦИНА Андрій Юрійович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

ВЕЛИЧКО Дмитро Олександрович – заслужений діяч мистецтв України, член НСХУ, декан художньо-графічного факультету Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

Збірник містить тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми технологічної та професійної освіти». У поданих матеріалах висвітлено широке коло актуальних проблем, зокрема: теоретико-методологічні аспекти підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти в закладах вищої освіти; компетентнісний підхід у технологічній та професійній освіті; інноваційні технології у технологічній та професійній освіті; особливості організації освітнього процесу у закладах освіти в умовах Нової української школи; становлення та розвиток технологічної та професійної освіти в Україні та за кордоном.

Збірник адресовано науково-педагогічним працівникам, науковим співробітникам, аспірантам, докторантам, здобувачам вищої освіти.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за відсутність плагіату, фальсифікації та фабрикації даних, а також достовірність фактів і посилань, грамотність і науковий зміст несуть автори тез.

ЗМІСТ

Андрошук І. В., Андрошук І. П. ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ЗАВДАНЬ.....	7
Бабій Н. В., Мартинюк В. М. АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНОГО ВИБІРКОВОГО МОДУЛЮ «ОСНОВИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ» ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СТАРШОЇ ШКОЛИ.....	10
Бездощук Т. В. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ У 8 КЛАСІ.....	13
Беляєва Н. П. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЦІННОСТЕЙ БЕЗПЕЧНОЇ ОСВІТИ В ПРАКТИКУ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	16
Білик В. В., Слабичька Н. В. РОЗРОБЛЕННЯ ПЛАНУ-КОНСПЕКТУ МАЙСТЕР-КЛАСУ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	19
Близнюк М. М. ДИЗАЙНЕРСЬКА ТВОРЧИСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ.....	24
Волкова Н. В. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ВИМОГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ 015.ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ) ПРИ ВИРШЕННІ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.....	27
Галаган І. М., Ліщук Ю. М., Григорчук А. В. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН ВІДЕОРЕДАКТОРА СЛІРСНАМР НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ.....	30
Гарматюк Р. Т., Гарматюк І. Т., Остапчук В. Г. ЛАБОРАТОРНИЙ ПРАКТИКУМ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	34
Гев О. М. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ.....	37
Гребенюк М. В. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	39
Грудинін Б. О., Туманова Ю. В. КРИТЕРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ЯК ОСНОВА ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ.....	42

Іванчук А. В. ПРИРОДНИЧО-НАУКОВА ОСНОВА ТЕХНІЧНИХ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ.....	45
Клак Д. С., Ліщук Ю. М., Кравчук О. В. ВИКОРИСТАННЯ 3D-ПРИНТЕРІВ В ОСВІТІ.....	49
Кондель В. М. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ГАЛУЗІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ».....	53
Кулик Є. В., Срібна Ю. А., Коваль О. А. ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗМІСТУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНА – ЄС.....	57
Курач М. С., Цісарук І. В. ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ НА 2022-2032рр.	61
Ломакович А. М., Галаган І. М., Шевчук В. Р. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ СЕРВІСУ MICROSOFT DESIGNER З ІНТЕГРАЦІЄЮ НЕЙРОМЕРЕЖ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ.....	67
Мазур Ю. О. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ.....	71
Марущак О. В., Недзеленко Ю. А., Ткачук Н. І. ОБ'ЄКТИВНІ ТА СУБ'ЄКТИВНІ УМОВИ РОЗВИТКУ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА.....	74
Міщенко О. В. СТАЖУВАЛЬНА ПРАКТИКА НА ВИРОБНИЦТВІ В ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	80
Олексюк М. П., Лотоцький В. В. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАУРОЧНОЇ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	84
Омельчук О. В. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ НА ГУМАНІТАРНО- ТЕХНОЛОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ.....	89
Панчук М. М., Мельничук О. Т. МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ГУМАНІТАРНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	91
Попова Т. І., Ровенська К. В. МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРАТОРІВ АКАДЕМГРУП У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	96

Приймак В. М., Малецький І. ОСОБЛИВОСТІ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ З ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ДОРОЖНЬОГО РУХУ» В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ.....	98
Разумей М. А., Шмигельський В. В. ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧИХ ПРОЄКТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ.....	103
Рак В. І., Ящик О. Б. ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ SMART ЗАСОБІВ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	106
Резніченко З. В. ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО РОБОТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ.....	108
Рябець К. С. НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ.....	111
Рябець С. І., Алфімов І. О. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ З ДЕРЕВООБРОБКИ.....	115
Рябець С. І., Нестер І. О. ВИМОГИ ДО ОБ'ЄКТІВ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ЗЗСО.....	117
Савчук О. П. ТЕХНОЛОГІЧНА ТА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	120
Свиридюк А. С. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ГУРТКА З БІСЕРОПЛЕТІННЯ.....	122
Слободянюк Н. А., Дощечкіна І. В. ЕТНОКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА: ТЕОРЕТИКО- МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ.....	125
Тимощук А. А. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З ТЕХНОЛОГІЙ.....	130
Томашівський С. М., Писаренко В. В. РОЗВИТОК ЦІЛІСНОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА.....	133
Туляєв В. В. ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ ЯКОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	137
Хренова В. В., Конік К. Р. АРТ-МЕТОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАУРОЧНОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ	

ДІЯЛЬНОСТІ.....	142
Цина А. Ю., Деденєв О. Ю. ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНІВ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ.....	148
Шабага С. Б., Іващук В. В. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ.....	154
Шимкова І. В., Цвілик С. Д. ДОСЛІДЖЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ЗАСТОСУВАННЯ ОНЛАЙН- ПЛАТФОРМИ CANVA ЗА УМОВ ЕЛЕКТРОННОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ.....	158
Шурин О. І., Войтович Т. М. РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	163
Шурин О. І., Волошук В. В. РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ.....	168
Янчук В. С. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ.....	173

у подальшому за рахунок удосконалення комп'ютерної техніки та відповідного програмного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Данільян О. Г. Методологія наукових досліджень : підручник / О. Г. Данільян, О. П. Дзьобань. Харків : Право, 2019. 368 с.
2. Куленко М. Я. Основи графічного дизайну : Підручник. К. : Кондор, 2006. 492 с.
3. Прусак В. Становлення та розвиток дизайн-освіти в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ століття). Вісник Львівської національної академії мистецтв, 2017. Вип. 31. С. 71–82.
4. Брюханова Г. В. Комп'ютерні дизайн-технології : навчальний посібник. К. : ЦУЛ, 2006. 180 с.
5. Даниленко В. Я. Дизайн : підручник. Харків : ХДАДМ, 2003. 664 с.

Хренова В. В.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри технологічної та професійної освіти
і декоративного мистецтва,
Хмельницький національний університет
viktoriyakhrenova@gmail.com

Конік К. Р.,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Хмельницький національний університет
st3o10@vvpс.com.ua

АРТ-МЕТОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАУРОЧНОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Позаурочна діяльність відіграє важливу роль в інклюзивних освітніх закладах, оскільки саме сприятлива дружня атмосфера гуртка, студії, факультативу чи іншої форми діяльності поза уроками, а саме психологічна комфортність такої спільної творчої діяльності сприяють соціалізації та адаптації осіб з особливими освітніми потребами. Без позитивної емоційної атмосфери навчання набуде рутинного характеру. У зв'язку з цим вважаємо доречним акцентувати увагу на актуальності такого роду діяльності в системі інклюзивної освіти.

Під позаурочною діяльністю розуміють організовані, цілеспрямовані заняття з учнями, які проводяться школою у позаурочний час, для розширення і поглиблення їхніх знань, умінь і навичок, розвитку їх самостійності, індивідуальних здібностей, а також з метою задоволення їх інтересів та забезпечення активного і розумного дозвілля [1].

Метою позаурочної діяльності є сприяння інтелектуальному, духовно-моральному, соціальному та фізичному розвитку учнів, створення умов для набуття учнями з особливими освітніми потребами позитивного соціального досвіду в закладі освіти та за його межами, прояву ініціативи, самостійності, відповідальності, застосування набутих знань та вмінь в реальних життєвих ситуаціях.

Одним з найбільш ефективних засобів позаурочної діяльності, на нашу думку, є арт-терапія, оскільки в самій природі мистецтва лежать психотерапевтичні та розвиваючі можливості. Метод арт-терапії привабливий тим, що він в основному використовує невербальні способи самовираження і спілкування. У процесі творчості активно задіяна права півкуля мозку, яка в звичайному житті не так часто використовується людиною. Нормальний, гармонійний розвиток особистості передбачає рівноцінний розвиток обох півкуль і, відповідно, нормальну міжпівкульну взаємодію. Більш того, деякі види активності людини вимагають саме роботи правої півкулі – творчість, інтуїція, освіта, дружба, побудова родини, виховання дітей, любов, романтизм у любовних відносинах.

Арт-терапія апелює до внутрішніх, самозцілюючих ресурсів людини, тісно пов'язаних з її творчими можливостями. Відмінною рисою людини є здатність, і одночасно потреба, у відображенні свого внутрішнього світу. Ця особливість дозволяє активно переробляти інформацію, яка надходить ззовні. У результаті – у психіці індивіда виробляються різні адаптивні механізми. Вони дозволяють людині краще пристосовуватися до життя, бути більш успішною в постійно мінливому світі [2]. Отже, арт-методи у позаурочній діяльності орієнтовані на властивий кожній людині внутрішній потенціал здоров'я і сили. Тут акцент робиться на природному прояві думок, почуттів та настроїв у творчості, прийнятті людини такою, якою вона є, разом із властивими їй способами самореалізації та гармонізації.

Серед дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивному освітньому закладі можуть бути діти із: патологічними станами серцево-судинної системи; патологією розвитку органів дихання; патологією розвитку нирок та органів сечовиділення; цукровим діабетом (що отримали інвалідність); захворюванням очей, стійким зниженням гостроти зору; мовними

порушеннями; ДЦП; невеликими інтелектуальними порушеннями та слабо вираженими нервово-психічними захворюваннями (парези лицьового та ін. нервів, що перенесли нервово-паралітичні інфекції тощо); множинними патологіями (ДЦП, порушення слуху, зору тощо); порушеннями емоційно-вольової сфери. Для таких дітей проблема емоційного благополуччя у позаурочній роботі належить до найбільш актуальних проблем педагогіки розвитку особистості.

Позаурочна діяльність в інклюзивній освіті також дає можливість вчити дітей виявляти терпимість і доброту, співчуття і милосердя, вчити їх підтримувати один одного, руйнувати стереотипи та кордони між людьми. Свята, виставки, проекти – все це допомагає дитині бути успішною, а значить – затребуваною в суспільстві. Разом з цим актуальним є й застосування арт-терапевтичних та арт-педагогічних ігор, які відкривають можливість для непрямого звернення до актуальних проблем учнів, безпосереднє обговорення яких було б надто болючим. З цією метою доцільно використовувати «ігри з кольором». Наприклад: намалювати і розфарбувати відповідно до власних асоціацій емоційні стани – щастя, сум, гнів, страх тощо. Інший варіант – використовувати лише один колір, який подобається або, навпаки, не подобається. Для дослідження його змістового навантаження пропонується намалювати різні фігури, лінії, форми.

Для подолання психологічних бар'єрів, негативних переживань, побоювань, зняття емоційної напруги, тривожності доцільно використовувати техніку «Монотипія». Робота виконується фарбами на глянцевого папері, склі або дзеркалі. Вигадливі плями – відбитки з'являються в результаті появи асоціацій, що відображають «теперішній» стан учасників.

При використанні арт-методів в організації позаурочної діяльності також пропонуються різноманітні заняття з: малювання, ліплення, випалювання, виготовлення виробів з тканини, хутра, природного матеріалу. У процесі роботи найчастіше використовуються музика, рухи, створення історій. При цьому спеціальна підготовка, талант виконавців та художні переваги робіт менш значущі. Важливі і процес творчості, і особливості внутрішнього світу учня. Колективна ж позаурочна робота із застосуванням арт-методів, яка заснована на спільній творчій діяльності та груповій комунікації, активізує групові процеси, сприяє формуванню позитивного досвіду, засвоєнню групових норм та цінностей, тобто змодельована як потенційна умова соціалізації учасників.

Серед сучасних методів арт-терапії все яскравіше заявляє про себе метод «Орігамі», що зародився з традиційного японського мистецтва «Орігамі»

(конструювання різноманітних паперових фігурок шляхом складання квадрата без вирізування та склеювання). Тепер це мистецтво все ширше інтегрується у світову культуру і науку, стає предметом досліджень фахівців таких галузей, як конструювання, архітектура, математика, технічний дизайн, педагогіка, практична психологія та арт-терапія. «Орігамі» як метод арт-терапії з успіхом використовується в лікувальній та реабілітаційній практиці лікарів різних спеціалізацій. У матеріалах Першої міжнародної конференції «Орігамі в педагогіці та арт-терапії» наголошується на позитивному впливі занять «орігамі» в роботі з учнями з особливими освітніми потребами. Займаючись «орігамі» на позаурочних заняттях дитина стає учасником захоплюючої дії – перетворення паперового квадрата в оригінальну фігурку – квітку, коробочку, метелика, динозавра. Цей процес нагадує фокус, маленьку виставу, що завжди викликає радісне здивування. Шляхом послідовного нескладного складання паперу вздовж геометричних ліній отримуємо модель, яка вражає своєю красою та змінює на краще емоційний стан школяра.

Причини успіху методу у позаурочній діяльності в інклюзивному просторі наступні:

- по-перше, це сам папір з його звичним, неагресивним статусом; з ним можна робити все, що завгодно: зім'яти, розірвати, малювати на ньому; а в «орігамі» папір виступає у новій незвичайній ролі – з нього можна скласти безліч цікавих моделей; з'являється мотивація, бажання навчитися цього;
- освоїти техніку «Орігамі» дуже легко, у будь-якому віці, як дітям, так і дорослим (в умовах лікарні вчителями можуть бути і фахівці-психологи, і батьки, і медичний персонал; а в умовах школи – будь-який педагог);
- результат досягається швидко;
- можливий прогнозований позитивний результат – якщо скласти фігурку акуратно і точно, вона обов'язково вийде красивою, і запорука цього – сама природа цієї техніки конструювання, де панують точність, симетрія та гармонія геометричних ліній;
- є можливість «керувати процесом», тобто вносити зміни до фігурки за своїм бажанням, винайти багато власних моделей;
- на заняттях з «орігамі» здійснюється невербальний контакт у спілкуванні, що у окремих випадках буває єдино можливим;
- «орігамі» поєднує в собі прийоми та форми роботи деяких інших арт-терапевтичних напрямків: казкотерапію (казки «орігамі»), ігротерапію (ігри з рухомими фігурками), терапію засобами драми та лялькотерапії (розігрування сцен з ляльками «орігамі», маскам тощо), терапію засобами хорového співу та евричності з властивими їм гармонією та ритмічністю рухів (що також має місце

при складанні в техніці «Орігамі» та дає терапевтичний ефект), терапію кольором (використовується різнобарвний папір);

- ритмічність і повторювані рухи у складанні модульного «орігамі» (зірки, орнаменти, 3D-моделі) врівноважують психічний стан дитини;

- сама форма деяких фігур і розповіді про них («кусудами» – паперові кулі з шести або більше модулів, багатогранники, каркасні структури, японський журавлик, «цуру» – птах з довгою шиєю – символ довголіття та щасливого життя згідно з легендою) несе позитивний гармонізуючий та оздоровчий ефект.

Серед психотерапевтичних властивостей методу виділяють такі, як: підвищення активності правої півкулі мозку та врівноваження роботи обох півкуль; підвищення рівню інтелекту загалом; активізація творчого мислення; підвищення та стабілізація на високому рівні психоемоційного стану; зниження тривожності та допомога легше адаптуватися до важких ситуацій; покращення рухової активності рук, розвиток моторики пальців; покращення пам'яті та окоміру [3].

У використанні арт-методів у позаурочній діяльності дітям надається більш високий ступінь свободи та самостійності. Вихованець може самостійно вибирати відповідний йому зміст творчої діяльності, матеріали, працювати у своєму темпі, може відмовитися від виконання деяких завдань, відкритого обговорення виникаючих почуттів, отримує можливість просто спостерігати за діяльністю групи. У такому методичному підході наявність важливих дитини джерел самостійності формують велику можливість розкріпачення особистості, її саморозвитку. На подібних вільних заняттях, як відомо, не допускаються оціночні судження, вітаються щирість, відкритість, спонтанність у вираженні власних почуттів та переживань, приймаються та схвалюються усі продукти творчої діяльності індивіда незалежно від змісту, форми, якості. Всі ці вимоги, що регламентують, безпосередньо працюють на активізацію творчого саморозвитку вихованців. Вони не замислюються про кінцевий результат, одержують задоволення від самого процесу, і таким чином рухаються у напрямку власного розвитку.

Ефективними є гуртки з рукоділля або декоративно-ужиткової творчості, так як робота у малій групі у процесі прикладної практичної діяльності сприяє зняттю емоційної напруженості, активному взаємодії коїться з іншими учнями, допомагає адекватно виявляти почуття: співпереживати невдачам, радіти успіхам, тобто сприяє формуванню соціально-комунікативної компетенції. Хороший результат дає розподіл учнів по парам для виконання творчих проєктів (з природного матеріалу, тканини, полотна тощо), щоб один із учнів

міг подати приклад іншому. Але помилкою було б весь час допомагати «особливій» дитині, їй треба дозволити в якихось випадках прийняти самостійне рішення, похвалити і вчити вирішувати проблеми.

Слід зазначити, що гурткова робота у малій групі дозволяє здійснювати ситуативно-орієнтований підхід у розвитку промови. Під час роботи з окремими дітьми, які мають труднощі, наприклад, у оволодінні мовними засобами повторюються назви кольорів, геометричної форми предмета з уточненням назви матеріалу, його якості. Педагог допомагає учню висловити свої думки, підказує окремі слова, речення, полегшений варіант фрази.

Крім того, завдяки ручній та прикладній практичній діяльності, стимулюючи кінчики пальців рук та долоні, активізується так званий «мануальний інтелект». Таким чином, відбувається активізація сенсорно-моторних функцій, необхідних для успішної взаємодії з навколишнім світом.

Вивчення учнями такого виду декоративно-ужиткової творчості, як виготовлення квітів з тканини долучає їх до художньої творчості, дозволяє підвищити загальний культурний рівень, сприяє їхньому естетичному розвитку. Робота з барвистими, багатобарвними тканинами дозволяє ввести учнів у світ кольору, розкрити закономірності поєднань кольорів, навчити створювати своїми руками оригінальні види виробів з використанням різних технік виготовлення квітів з різних видів тканини. Виготовлення квітів з використанням різних технік допомагає виявитися і творчій індивідуальності учнів.

У корекційно-розвиткових програмах позаурочної діяльності акцент робиться на таких видах образотворчого мистецтва, як живопис, скульптура, декоративно-ужиткове мистецтво, а також на театральне та хореографічне мистецтво, де провідну роль у комунікації відіграє візуальний канал. Граючи з піском, кольоровою манкою, чарівними фарбами та тістом, дрібними намистинками та камінчиками, діти створюють власне унікальне зображення. Виконуючи різні ролі, танцюючи, діти вчаться висловлювати свої думки, почуття, настрої. У процесі індивідуальної чи групової творчості вони набувають нових знань, пізнають соціальні норми і правила, набувають соціального досвіду.

Список використаних джерел

1. Мирончук Н. М. Позаурочна діяльність старших підлітків: аналіз стану організації та шляхи оптимізації. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. К.: Ін-т проблем виховання, 2008. Вип. 12, Кн. 1. С. 316-325.

2. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.

3. Казьмірчук Н., Клапій О. Особливості використання орігамі-терапії у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю / За ред. О.А. Голюк. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2018. Випуск 1. С. 74–77.

Цина А. Ю.,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії і методики технологічної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

Деденєв О. Ю.,

аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
ajut1959@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНІВ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Громадянська відповідальність, як і будь-яка інша ключова компетентність містить, когнітивні (знання, вміння), мотиваційно-ціннісні (ставлення), емоційні складові, якими визначається успішність застосування учнями у власній життєдіяльності набутих предметних компетентностей із трудового навчання.

Ключова компетентність громадянської відповідальності набувається учнями в ході трудового навчання та виявляється за Критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти [3], передбачаючи визначення рівнів навчальних досягнень учнів в опануванні змістом трудового навчання за вимогами навчальної програми.

Для характеристики результатів навчання технологій, за Методичними рекомендаціями щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5–6 класів [6],